

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 11 marca 2013r. **powód Powiat (...)**, reprezentowany w toku procesu przez pełnomocnika radcę prawnego I. Ł., wystąpił przeciwko pozwanemu Przedsiębiorstwu Usługowo-Handlowo-Produkcyjnemu (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. o **zapłatę kwoty 335.677,73 zł** wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 23 lutego 2013r. do dnia zapłaty oraz zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych - z tytułu kary umownej w związku z odstąpieniem przez powoda od umowy z winy pozwanego (k. 3-5).

Pozwany Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowo-Produkcyjne (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G., reprezentowany w toku postępowania przez pełnomocnika adwokata J. R., nie uznał żądania pozwu i wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych, podnosząc, iż Spółka (...) wystąpiła do tut. Sądu Okręgowego z powództwem przeciwko Powiatowi (...) o zapłatę kwoty 335.677,73 zł z tytułu kary umownej w związku z odstąpieniem przez pozwanego od umowy z winy powoda jako inwestora (k. 35, k. 38).

Powyższa sprawa została zarejestrowana pod sygn. I C 803/13.

W pozwie z dnia 27 maja 2013r. **Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowo-Produkcyjne (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G.**, reprezentowana w toku postępowania przez pełnomocnika adwokata J. R., wystąpiła przeciwko Powiatowi (...) o zapłatę kwoty 335.677,73 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 lutego 2013r. do dnia zapłaty oraz zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych - z tytułu kary umownej w związku z odstąpieniem przez pozwanego od umowy z winy powoda jako inwestora (k. 43-50).

Pozwany Powiat (...), reprezentowany w toku procesu przez pełnomocnika radcę prawnego I. Ł., nie uznał żądania pozwu i wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych (k. 184-187).

Powyższa sprawa została zarejestrowana pod sygn. I C 967/13.

Postanowieniem z dnia 15 lipca 2013r. wydanym w sprawie I C 967/13 Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim połączył sprawę I C 967/13 do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia ze sprawą I C 803/13 (k. 180).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 22 sierpnia 2012r. w wyniku rozstrzygnięcia przetargu nieograniczonego została zawarta pomiędzy Powiatem (...) z siedzibą w T. a **Przedsiębiorstwem Usługowo-Handlowo-Produkcyjnym (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G.** umowa nr (...).11.2012.

Przedmiotem powyżej umowy, zgodnie z zapisem zawartym w rozdziale I § 1 pkt 1, była kompleksowa „Budowa hali sportowej z zapleczem i modernizacją systemu grzewczego przy Zespole Szkół (...) w T.”.

Termin realizacji zamówienia strony określiły do dnia 30 września 2013r. – zgodnie z zapisem § 2 pkt 1 umowy

(dowód: kopia umowy z dnia 22 sierpnia 2012, k. 8)

W rozdziale IX § 2 umowy strony ustaliły zasady odpowiedzialności z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy w postaci kar umownych, wskazując, iż zamawiający zapłaci wykonawcy karę umowną za odstąpienie od umowy z winy zamawiającego w wysokości 10 % wynagrodzenia umownego brutto z zastrzeżeniem rozdziału XI umowy.

W świetle zapisu § 2 ust. 2 pkt 2 umowy wykonawca zapłaci zamawiającemu kary umowne za odstąpienie od umowy przez zamawiającego lub wykonawcę z przyczyn dotyczących wykonawcy w wysokości 10 % wynagrodzenia umownego brutto.

(dowód: kopia umowy z dnia 22 sierpnia 2012r., k. 11-verte)

Strony uzgodniły, zgodnie z postanowieniem zawartym w rozdziale XI ust. 2 pkt 2 umowy, iż zamawiający może odstąpić od umowy, gdy dojdzie do zajęcia przez organ egzekucyjny wierzytelności wykonawcy z tytułu zawarcia i wykonania umowy. Zastrzeżono przy tym, iż odstąpienie od umowy wymaga formy pisemnej pod rygorem nieważności i może być złożone w terminie 30 dni od dnia zaistnienia zdarzeń określonych w umowie, jako stanowiących podstawę odstąpienia od umowy.

(dowód: kopia umowy z dnia 22 sierpnia 2012r., k. 12-verte)

W piśmie z dnia 30 października 2012r. Zarząd Powiatu (...) złożył wykonawcy oświadczenie od odstąpieniu od umowy z dnia 22 sierpnia 2012r., powołując się na zapis Rozdziału XI ust. 2 pkt 2 powyższej umowy – z uwagi na zajęcie wierzytelności z tytułu zawarcia i wykonania przedmiotowej umowy przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Gliwicach G. Z. w dniu 3 grudnia 2012r. w sprawie VI KM 3941/12/GZ.

W powyższym piśmie powód wskazał, iż z uwagi na to, że odstąpienie od umowy nastąpiło z przyczyn dotyczących wykonawcy, wykonawca jest obowiązany zapłacić zamawiającemu karę umowną w wysokości 10 % wynagrodzenia umownego brutto zgodnie z zapisem zawartym w Rozdziale IX § 2 ust. 2 pkt 3 umowy z dnia 22 sierpnia 2012r.

(dowód: kopia pisma Zarządu Powiatu (...) z dnia 30 października 2012r., k. 82-83, kopia zajęcia wierzytelności, k. 92)

W piśmie z dnia 2 listopada 2012r. wykonawca wyjaśnił inwestorowi okoliczności powyższego zajęcia wierzytelności. Następnie po uchyleniu zajęcia przez Komornika, powód jako wykonawca cofnął oświadczenia o odstąpieniu od umowy.

(dowód: pismo Spółki (...), k. 85-91, zeznania Prezesa Zarządu Spółki W., k. 268, nagranie audio-video, k. 270, min. 00:23:04-00:26:49, zeznania świadka K. W., k. 262, nagranie audio-vide, k. 265, min. 00:20:42-00:27:30)

W dniu 10 grudnia 2012r. wpłynęło do Powiatu (...) zajęcie wierzytelności służącej Przedsiębiorstwu Usługowo-Handlowo-Produkcyjnemu (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. z tytułu budowy hali sportowej na mocy umowy z dnia 22 sierpnia 2012r. dokonane przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w T. T. S. dokonane w dniu 3 grudnia 2012r. sprawie KM 1319/12 wszczętej na wniosek uprawnionego (...) Spółka Jawna z siedzibą w S. w celu wykonania zabezpieczenia przeciwko zobowiązanemu Przedsiębiorstwu Usługowo-Handlowo-Produkcyjnemu (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. na kwotę 398.403,78 zł.

(dowód: kopia zajęcia wierzytelności z dnia 3 grudnia 2012r., k. 16)

Pismem z dnia 28 grudnia 2012r., doręczonym pozwanemu Przedsiębiorstwu Usługowo-Handlowo-Produkcyjnemu (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. w dniu 3 stycznia 2013r., Powiat (...) odstąpił od umowy z dnia 22 sierpnia 2012r., powołując się na zapis Rozdziału XI ust. 2 pkt 2 powyższej umowy – z uwagi na zajęcie wierzytelności przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w T. T. S. w dniu 3 grudnia 2012r. sprawie KM 1319/12.

W powyższym piśmie powód wskazał, iż z uwagi na to, że odstąpienie od umowy nastąpiło z przyczyn dotyczących wykonawcy, wykonawca jest obowiązany zapłacić zamawiającemu karę umowną w wysokości 10 % wynagrodzenia umownego brutto zgodnie z zapisem zawartym w Rozdziale IX § 2 ust. 2 pkt 3 umowy z dnia 22 sierpnia 2012r.

(dowód: kopia pisma Zarządu Powiatu (...) z dnia 28 grudnia 2012r., k. 18, kopia dowodu doręczenia pisma pozwanemu, k. 19)

Pismem z dnia 13 stycznia 2013r., doręczonym pozwanemu Przedsiębiorstwu Usługowo-Handlowo-Produkcyjnemu (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. dnia 31 stycznia 2013r., Powiat T. wezwał pozwanego do zapłaty kary umownej w kwocie 335.667,73 zł z tytułu odstąpienia od umowy z winy wykonawcy.

W tym samym dniu została przez powoda wystawiona nota obciążeniowa na powyższą kwotę.

(dowód: kopia pisma Zarządu Powiatu (...) z dnia 23 stycznia 2013r., k. 20, kopia dowodu doręczenia pisma pozwanemu, k. 21, kopia noty obciążeniowej, k. 17)

W dniu 19 lutego 2013r. zostało doręczone pozwanemu Przedsiębiorstwu Usługowo-Handlowo-Produkcyjnemu (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. ostateczne przesądowe wezwanie do zapłaty kary umownej w kwocie 335.677,73 zł – w terminie 3 dni.

(dowód: pismo powoda z dnia 15 lutego 2013r., k. 13, dowód doręczenia, k. 14)

W piśmie z dnia 28 stycznia 2013r. skierowanym do (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. oświadczył, iż w związku ze zwrotem przez inwestora dwóch egzemplarzy uzgodnionego projektu branży konstrukcyjnej, części kubaturowej objętego umową z dnia 22 sierpnia 2012r. obiektu, wykonawca uznaje, iż zamawiający powrócił do projektu branży budowlanej przedłożonego w SIWZ i w umowie.

Wykonawca wskazał, iż w oparciu o analizę przedłożonej w Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia dokumentacji branży budowlanej, wykonanie hali sportowej z zapleczem wyklucza możliwość przekazania jej do użytkowania z uwagi na rażące błędy projektowe. Wskazano, iż projekt wykonany jest niezgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych, jakim muszą odpowiadać budynki i ich usytuowanie, co skutkuje złożeniem wniosku o uchylenie pozwolenia na budowę.

W powyższym piśmie wykonawca wskazał, iż zwrot przez inwestora dwóch egzemplarzy uzgodnionego projektu branży konstrukcyjnej, części kubaturowej obiektu wymusza na wykonawcy budowę łukowej powłoki dachowej systemu (...) w sytuacji, gdy jedyny ich producent - (...) Spółka z o.o. została postawiona w stan upadłości likwidacyjnej w dniu 31 maja 2012r., wobec czego wykonywanie tej łukowej powłoki dachowej nie jest możliwe.

W powyższej sytuacji Wykonawca oświadczył, iż odstępuje od umowy z dnia 22 sierpnia 2012r. Z uwagi na to, iż jest to odstąpienie z przyczyn dotyczących zamawiającego, wskazał, iż zamawiający jest obowiązany zapłacić wykonawcy karę umowną w wysokości 10 % wynagrodzenia umownego brutto – zgodnie z R.. IX § 2 ust. 1 umowy.

W powyższym piśmie wykonawca wskazał także, iż uznaje za nieskuteczne prawnie odstąpienie od umowy przez zamawiającego na podstawie oświadczenia z dnia 28 grudnia 2012r., gdyż zawiera ono istotne wady prawne. Wskazał, iż zajęta wierzytelność nie przysługiwała wykonawcy na dzień przekazania jej komornikowi, wierzytelność objęta tytułem wykonawczym była wierzytelnością sporną. Wykonawca wskazał także, zapis § 9 ust. 2 pkt 2 umowy jest nieprecyzyjny i niejednoznaczny.

(dowód: pismo Zarządu Przedsiębiorstwa Usługowo-Handlowo-Produkcyjnego (...) z dnia 28 stycznia 2013r., k. 118-120)

W tym samym dniu wykonawca wystawił notę obciążeniową na kwotę 335.677,73 zł.

(dowód: kopia noty obciążeniowej nr (...), k. 121)

Po podpisaniu w dniu 22 sierpnia 2012r. umowy i przedstawieniu przez Wykonawcę harmonogramu finansowego, został mu przekazany plac budowy.

W październiku – listopadzie 2012r. wykonawca przystąpił do prac. Cały proces budowlany, do momentu odstąpienia od umowy przez inwestora, trwał około miesiąca. W tym czasie podwykonawcy z zakresu branży instalatorskiej wykonywali prace instalacyjne, przygotowawcze przed rozpoczęciem prac budowlanych.

(dowód: zeznania świadków: K. W., k. 261-verte, k. 262, nagranie audio-video, 265, min. 00:09:09-00:16:00, R. Ż., k. 263, k. 263-verte, nagranie audio-video, k. 265, min. 00:50:29-00:59:20)

Dokumentacja projektowa przygotowana przez inwestora była dotknięta błędami. Jednym z zasadniczych błędów było wskazanie, iż budynek projektowanej hali sportowej ma wysokość 12 m i na taki też obiekt było wydane pozwolenie na budowę, podczas, gdy dokładna analiza dokumentacji projektowej wykazała, iż wysokość budynku w najwyższym punkcie przekracza o 30 cm – wysokość 12 m. Oznaczało to zmianę klasyfikacji budynku z budynku niskiego (do 12m), jak przyjęto w projekcie i na jaki uzyskano pozwolenie na budowę, na budynek – średniowysoki, tj. o wysokości przekraczającej 12 m.

(dowód: zeznania świadka R. Ż., k. 263, k. 263-verte, nagranie audio-video, k. 265, min. 00:54:28-01:04:07)

W dniu 22 stycznia 2013r., po odstąpieniu przez Powiat (...) od umowy, został przekazany przez wykonawcę inwestorowi plac budowy oraz została zwrócona dokumentacja projektowa oraz dziennik budowy.

(dowód: pismo powoda z dnia 11 stycznia 2013r., k. 194, protokół w sprawie rozliczenia budowy, k. 199, pismo powoda z dnia 23 stycznia 2013r., k. 200)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo Powiatu (...) przeciwko pozwanemu Przedsiębiorstwu Usługowo-Handlowo-Produkcyjnemu (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. o zapłatę kwoty 335.677,73 zł zasługuje na uwzględnienie w całości.

Powód wywodzi swoje roszczenie z faktu odstąpienia od umowy z winy wykonawcy. W ocenie Sądu oświadczenie inwestora z dnia 28 grudnia 2012r. o odstąpieniu od łączącej strony umowy z dnia 22 sierpnia 2012r. z powołaniem się na zapis Rozdziału XI ust. 2 pkt 2 powyższej umowy – z uwagi na zajęcie wierzytelności z tytułu zawarcia i wykonania umowy przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Toruniu T. S. w dniu 3 grudnia 2012r. sprawie KM 1319/12, należy uznać za w pełni skuteczne.

Należy bowiem podkreślić, iż w cytowanym zapisie Rozdziału XI ust. 2 pkt 2 powyższej umowy strony zastrzegły umowne prawo odstąpienia. Powyższy zapis umowny stanowi bowiem, iż zamawiający może odstąpić od umowy, gdy dojdzie do zajęcia przez organ egzekucyjny wierzytelności wykonawcy z tytułu zawarcia i wykonania umowy. Zastrzeżono przy tym, iż odstąpienie od umowy wymaga formy pisemnej pod rygorem nieważności i może być złożone w terminie 30 dni od dnia zaistnienia zdarzeń określonych w umowie, jako stanowiących podstawę odstąpienia od umowy.

Powyższe postanowienie umowne stanowi dodatkowe zastrzeżenie umowne w rozumieniu art. 395 k.c. Zgodnie z powyższym przepisem – art. 395 § 1 k.c. – można zastrzec, że jednej lub obu stronom przysługiwać będzie w ciągu oznaczonego terminu prawo odstąpienia od umowy. Prawo to wykonywa się przez oświadczenie złożone drugiej stronie. W razie wykonania prawa odstąpienia umowa uważana jest za niezawartą. To, co strony już świadczyły, ulega zwrotowi w stanie niezmienionym, chyba że zmiana była konieczna w granicach zwykłego zarządu. Za świadczone usługi oraz za korzystanie z rzeczy należy się drugiej stronie odpowiednie wynagrodzenie (art. 395 § 2 k.c.).

Powyższy przepis stanowi ustawową podstawę wprowadzania do stosunku zobowiązaniowego dodatkowego zastrzeżenia umownego w postaci umownego prawa odstąpienia, określa on zakres swobody stron w tej kwestii oraz sposób i skutki wykonania uprawnienia. Należy podkreślić, iż przesłanką skuteczności zastrzeżenia prawa odstąpienia od umowy jest ograniczenie go terminem końcowym.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy wskazać, iż zawarta w zapisie Rozdziału XI ust. 2 pkt 2 klauzula o prawie zamawiającego odstąpienia od umowy, spełnia wymogi określone w art. 395 k.c., w szczególności określa termin końcowy, w ciągu którego możliwe jest skorzystania przez inwestora z tegoż uprawnienia.

Składając w formie pisemnej oświadczenie o odstąpieniu od umowy z dnia 22 sierpnia 2012r. powód powołał się na okoliczność określoną w zapisie umownym jako podstawa odstąpienia od umowy, a mianowicie zajęcie wierzytelności wykonawcy z tytułu zawarcia i wykonania umowy przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym wT.T. S. w dniu 3 grudnia 2012r. sprawie KM 1319/12. Oświadczenie o odstąpieniu od umowy zostało złożone w terminie określonym w umowie, tj. w terminie 30 dni od zdarzenia stanowiącego podstawę odstąpienia – in concreto od doręczenia inwestorowi jako dłużnikowi zajętej wierzytelności zajęcia tejże wierzytelności. Pismo komornika – zajęcie wierzytelności zostało doręczone Powiatowi (...) w dniu 10 grudnia 2012r. zaś oświadczenie o odstąpieniu od umowy zostało złożone w dniu 28 grudnia 2012r., zaś doręczone wykonawcy w dniu 3 stycznia 2013r.

W ocenie Sądu w świetle przyjętej przez strony w Rozdziału XI ust. 2 pkt 2 klauzuli o prawie zamawiającego odstąpienia od umowy powyższe oświadczenie należy uznać za w pełni skuteczne prawnie. Skuteczne wykonanie prawa odstąpienia, jak stanowi art. 395 § 2 k.c., powoduje, iż umowa uważana jest za niezawartą.

Dokonując oceny skuteczności złożonego przez inwestora oświadczenia o odstąpieniu od umowy Sąd uznał za niezasadne podnoszone przez wykonawcę Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowo-Produkcyjne (...) Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. zarzuty, iż zajęcie wierzytelności przez Komornika, które stało się podstawą odstąpienia od umowy, było nieskuteczne, wierzytelność objęta tytułem zabezpieczenia była wątpliwa i sporna, zaś sam zapis umowny dający inwestorowi prawo odstąpienia od umowy, jest nieprecyzyjny i niejednoznaczny.

Odnosząc się do powyższych zarzutów należy wskazać, iż formułowanie treści umowy, ustalanie warunków kontraktu i jego poszczególnych zapisów, jest rolą stron umowy. Zgodnie z zasadą swobody umów wyrażoną w art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Podpisanie przez wykonawcę umowy z dnia 22 sierpnia 2012r., zawierającej m.in. kwestionowaną obecnie klauzulę dającą inwestorowi prawo odstąpienia od umowy, jest równoznaczne z wyrażeniem zgody na wszystkie zapisy i postanowienia kontraktu. Wobec powyższego niezrozumiałym jest obecnie kwestionowanie zapisu umowy, formułowanie zarzutów, iż jest on nieprecyzyjny, daje zbyt dużą swobodę inwestorowi, zwłaszcza, iż dotyczy to umowy zawartej pomiędzy profesjonalistami.

Także zupełnie niezasadny jest zarzut dotyczący możliwości podważenia przez inwestora skuteczności zajęcia wierzytelności z tytułu zawarcia i wykonania umowy przez komornika. Inwestor jako dłużnik zajętej wierzytelności nie może w toku postępowania egzekucyjnego podważać skuteczności dokonanej przez organ egzekucyjny czynności w postaci zajęcia w sytuacji, gdy zajęcie dotyczy wierzytelności przysługującej dłużnikowi. Zgodnie bowiem z art. 896 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. obowiązkiem dłużnika zajętej wierzytelności jest złożenie komornikowi oświadczenia, czy obowiązanemu należy się zajęta wierzytelność, czy uznaje zajęte prawo i do jakiej wysokości, czy zajęta wierzytelność uiszczyć czy też odmawia – jeżeli tak to z jakiej przyczyny, , kiedy nastąpi wypłata zajętej wierzytelności, czy zajęta wierzytelność jest już zajęta i przez jaką władzę.

Powód jako dłużnik zajętej wierzytelności nie ma także żadnego uprawnienia do badania podstaw prawnych i faktycznych zajęcia, w szczególności badania tytułu wykonawczego czy też tytułu zabezpieczenia.

Mając powyższe na uwadze Sąd uznał oświadczenie powoda o odstąpieniu od umowy z przyczyn dotyczących wykonawcy za w pełni prawnie skuteczne.

Powód wywodzi swoje roszczenie zapłaty kwoty 335.677,73 zł z zapisów umowy dotyczących kary umownej. W rozdziale IX § 2 umowy strony ustaliły bowiem zasady odpowiedzialności z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy w postaci kar umownych, wskazując, iż zamawiający zapłaci wykonawcy karę umowną za

odstąpienie od umowy z winy zamawiającego w wysokości 10 % wynagrodzenia umownego brutto z zastrzeżeniem rozdziału XI umowy.

W świetle zapisu § 2 ust. 2 pkt 2 umowy wykonawca zapłaci zamawiającemu kary umowne za odstąpienie od umowy przez zamawiającego lub wykonawcę z przyczyn dotyczących wykonawcy w wysokości 10 % wynagrodzenia umownego brutto.

Analizując istotę kary umownej mieć na uwadze, iż już z samego literalnego brzmienia przepisu art. 484 § 1 k.c. wynika, iż kara umowna należy się wierzycielowi w zastrzeżonej na ten wypadek wysokości bez względu na wysokość poniesionej szkody.

Należy wskazać, iż zgodnie z ugruntowanym orzecnictwem Sądu Najwyższego (por. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2003r., III CZP 61/03) zastrzeżenie kary umownej na wypadek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania nie zwalnia dłużnika z obowiązku jej zapłaty w razie wykazania, iż wierzyciel nie poniósł szkody.

W orzecnictwie Sądu Najwyższego podkreślono także, iż z punktu widzenia wierzyciela samo niewykonanie zobowiązania jest szkodą a umówiona kara służy w sposób ogólny jej naprawieniu, co w gospodarce opartej na swobodzie umów oznacza funkcję stymulacyjną skłaniającą do wykonania zobowiązań zgodnie z ich treścią, skoro kara umowna może mieć na celu samo skłonienie dłużnika do spełnienia swego zobowiązania pod groźbą sankcji w razie niewykonania zobowiązania (por. wyrok Sądu Najwyższego z 8 sierpnia 2008r., VCSK 85/08).

Sąd nie znalazł przy tym podstaw do zastosowania w niniejszej sprawie zasad z art. 484 § 2 k.c. Zgodnie z powyższym przepisem, który stanowi wyjątek od zasady pacta sunt servanda i od art. 353¹ k.c., jeżeli zobowiązanie zostało w znacznej części wykonane, dłużnik może żądać zmniejszenia kary umownej, to samo dotyczy wypadku, gdy kara umowna jest rażąco wygórowana.

W niniejszej sprawie odstąpienie od umowy z przyczyn dotyczących wykonawcy nastąpiło na wstępnym etapie realizacji umowy, w czasie, gdy wykonane były tylko prace przygotowawcze, instalacyjne, do rozpoczęcia zasadniczych prac budowlanych jeszcze nie doszło. Tym samym należy uznać, iż przesłanka miarkowania wysokości kary umownej w postaci wykonania zobowiązania w znacznej części nie może stanowić podstawy miarkowania kary umownej w niniejszej sprawie.

Do rozważenia pozostaje zatem druga przesłanka ewentualnego zmniejszenia wysokości kary umownej, tj. rażąco wygórowanie kary umownej.

Dla uznania, że kara umowna jest rażąco wygórowana, koniecznym jest wykazanie, że dysproporcja między wysokością kary umownej a możliwym interesem wierzyciela ma charakter szokujący i rażący poczucie słuszności. Dla dokonania tej oceny należy odnieść się do interesu powoda jako wierzyciela, interesu o charakterze subiektywnym, ponieważ na ocenę rażącego wygórowania kary umownej nie powinny wpływać okoliczności leżące po stronie dłużnika – stopień winy lub sytuacja majątkowa, typu brak zysku z realizacji umowy (por. wyrok Sądu Najwyższego z 26 stycznia 2011r., II CSK 318/10).

Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Łodzi w uzasadnieniu wyroku z dnia 23 sierpnia 2013r. w sprawie I ACa 267/13 „za podstawę oceny rażącego wygórowania kary umownej nie może służyć stosunek kary umownej do świadczenia głównego. Kryterium to jest niewłaściwe ze względu na funkcje kary, która zastępuje odszkodowanie, a nie świadczenie główne. Ponadto pomija ono funkcję represyjną i uzależnia ocenę wysokości kary umownej od jednej tylko okoliczności – wartości świadczenia głównego. Kolejnym możliwym kryterium jest stosunek kary umownej do interesu majątkowego wierzyciela. W doktrynie zauważa się słusznie, iż jest ono nieodpowiednie bo ocena zostaje oparta wyłącznie na kryteriach subiektywnych leżących po stronie wierzyciela i pomija całkowicie funkcję represyjną kary umownej. Dlatego też, jak podkreśla doktryna, najważniejsze dla oceny rażącego wygórowania kary umownej jest kryterium ogółu majątkowych i niemajątkowych interesów wierzyciela, jakie miał on w wykonaniu zobowiązania”.

Mając na uwadze powyższe rozważania Sąd nie znalazł in concreto podstaw do miarkowania wysokości kary umownej także na podstawie powyższego kryterium, tj. rażącego wygórowania tejże kary. Należy bowiem podkreślić, iż odstąpienie od umowy, w następstwie którego powstało roszczenie inwestora o zapłatę kary umownej, nastąpiło na bardzo wstępnym etapie realizacji objętej umową inwestycji. Odstąpienie od umowy rodzące skutek w postaci uznania umowy za niezawartą, spowodowało natomiast konieczność rozpisania przez inwestora nowego przetargu, wyłonienia nowego wykonawcy, doszło zatem do znacznego przesunięcia w czasie w zakresie realizacji zaplanowanej inwestycji.

Mając powyższe na uwadze Sąd uznał roszczenie Powiatu (...) za w pełni zasadne i zasądził na rzecz powoda od pozwanego Przedsiębiorstwa Usługowo-Handlowo-Produkcyjnego (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. kwotę 335.677,73 zł.

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 k.c., zasądzając odsetki ustawowe od dnia 23 lutego 2013r., tj. od daty upływu terminu do zapłaty kary umownej określonego w ostatecznym przesądowym wezwaniu do zapłaty.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., stosując zasadę odpowiedzialności za wynik procesu, skoro pozwany przegrał proces w całości winien zwrócić powodowi poniesione przez niego koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony.

Mając powyższe na uwadze Sąd zasądził na rzecz powoda kwotę 13.127 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, na którą składa się kwota 6.000 zł uiszczona tytułem części opłaty sądowej od pozwu oraz kwota 7.217 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika procesowego.

Na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zw. z art. 98 k.p.c. Sąd nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim kwotę 10.784 tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

Przedmiotem procesu w niniejszej sprawie było także roszczenie Przedsiębiorstwa Usługowo-Handlowo-Produkcyjnego (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. przeciwko Powiatowi (...) o zapłatę kwoty 335.677,73 zł z tytułu kary umownej za odstąpienie od umowy z przyczyn dotyczących inwestora. W piśmie z dnia 28 stycznia 2013r. skierowanym do (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. oświadczył, iż w związku ze zwrotem przez inwestora dwóch egzemplarzy uzgodnionego projektu branży konstrukcyjnej, części kubaturowej objętego umową z dnia 22 sierpnia 2012r. obiektu, wykonawca uznaje, iż zamawiający powrócił do projektu branży budowlanej przedłożonego w SIWZ i w umowie. Wykonawca wskazał, iż w oparciu o analizę przedłożonej w Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia dokumentacji branży budowlanej, wykonanie hali sportowej z zapleczem wyklucza możliwość przekazania jej do użytkowania z uwagi na rażące błędy projektowe. Wskazano, iż projekt wykonany jest niezgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych, jakim muszą odpowiadać budynki i ich usytuowanie, co skutkuje złożeniem wniosku o uchylenie pozwolenia na budowę. W powyższym piśmie wykonawca wskazał, iż zwrot przez inwestora dwóch egzemplarzy uzgodnionego projektu branży konstrukcyjnej, części kubaturowej obiektu wymusza na wykonawcy budowę łukowej powłoki dachowej systemu (...) w sytuacji, gdy jedyny ich producent - (...) Spółka z o.o. została postawiona w stan upadłości likwidacyjnej w dniu 31 maja 2012r., wobec czego wykonywanie tek łukowej powłoki dachowej nie jest możliwe.

W powyższej sytuacji Wykonawca oświadczył, iż odstępuje od umowy z dnia 22 sierpnia 2012r. Z uwagi na to, iż jest to odstąpienie z przyczyn dotyczących zamawiającego, wskazał, iż zamawiający jest obowiązany zapłacić wykonawcy karę umowną w wysokości 10 % wynagrodzenia umownego brutto – zgodnie z R. IX § 2 ust. 1 umowy. Wyjaśnił także, iż uznaje za nieskuteczne prawnie odstąpienie od umowy przez inwestora dokonane w piśmie z dnia 28 grudnia 2012r.

Mając na uwadze rozważania i ocenę zasadności żądania powoda Powiatu (...) zapłaty kary umownej dokonaną powyżej, Sąd uznał żądanie Przedsiębiorstwa Usługowo-Handlowo-Produkcyjnego (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. zasądzenia na jego rzecz kary umownej za niezasadne. Należy bowiem podkreślić,

iż złożenie przez inwestora skutecznego oświadczenia o odstąpieniu od umowy z przyczyn dotyczących wykonawcy doprowadziło do powstania skutku określonego w art. 395 § 2 k.c. Przepis ten stanowi, iż w razie wykonania prawa odstąpienia umowa uważana jest za niezawartą. Skutek ten nastąpił z dniem 3 stycznia 2013r., gdy oświadczenie inwestora zostało doręczone wykonawcy w taki sposób, iż mógł zapoznać się z jego treścią. Wobec powyższego złożone przez Wykonawcę w piśmie z dnia 28 stycznia 2013r. oświadczenie o odstąpieniu od umowy, nie mogło odnieść zamierzonego skutku prawnego, gdyż w tym czasie strony nie łączyła już żadna umowa – wobec skutecznego odstąpienia od niej przez inwestora. W tej sytuacji wykonawca nie mógł skutecznie skorzystać z ustawowego prawa odstąpienia, określonego w art. 493 § 1 k.c. i żądać zapłaty kary umownej z uwagi na odstąpienie od umowy z przyczyn dotyczących inwestora.

Mając powyższe na uwadze Sąd oddalił powództwo Przedsiębiorstwa Usługowo-Handlowo-Produkcyjnego (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. o zapłatę kwoty 335.677,73 zł jako nie znajdujące prawnego ani faktycznego uzasadnienia.